

# מתיקות הפרשה

משיחותיו של הגה"צ רבי מנחם ברוך יאווע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

פרשת ויצא תשפ"ז

## קשיים – מטרתן וההתמודדות עמם ...

פרשתנו פותחת ביצאתו של יעקב אבינו מבית אביו - לחרן - יעקב עזב את הבית הגדול, את אביו ואמו הקדושים והולך לחרן ללבן שעתידי לרמות אותו ולנסות להאבדו, כשבדרך עשו מנסה בכל דרך להרג אתו והשמש שוקעת לפתע בצהרי היום והכל נהיה חשוך והוא שכב כשמסביבו חיות רעות.

בחלומו הוא רואה מלאכים שעולים ויורדים ומצערים אתו, כמובא בגמרא (חלין צב). בנוסף הוא רואה את כל הגלויות הקשות שעתידים כלל ישראל לעבר, את חרבן בית המקדש וגלות אדום וישמעאל (פרד"א), ובתוך כל החשך יעקב אבינו מתקן תפלת ערבית - תפלה שמסמלת על זעקה לקב"ה מתוך הזמנים הקשים והחשוכים.

### ה' אתך ממש

"והנה ה' נצב עליו" - בתוך הגלות והקשי הגדול יעקב אבינו ראה את הקב"ה אתו ממש. "וזה שער השמים" - דוקא הלב הנשבר נשמע לפני ה' ביותר, כענין שאמרו חז"ל שכינה למעלה מראשותיו של חולה, שכאשר אדם כנוע מתוך ידיעה שרק ה' יכול לעזור לו אזי ה' קרוב אליו ביותר.

והקב"ה אומר ליעקב "והנה אנכי עמך" - אתה נמצא בתוך הבית שלי בקדש הקדשים, ששם היה מקום הכרובים שמגלים על גדל האהבה שהקב"ה אוהב אותנו כמובא בגמרא (יומא נד). "בשעה שהיו ישראל עולים לרגל מראין להם את הכרובים שהיו מעורין זה בזה ואומרים להם ראו חבתכם לפני המקום".

ועלינו לחיות את הקשר החזק שלנו עם ה' בכל עת, כמו שכתוב בשיר השירים "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", ה' עוטף כל אחד מרב אהבה, ונצטוו בתורה פעמים רבות על אהבת ה' שהנה מצוה תמידית - שבכל מעשה נבא לאהבת ה' לדגמא כאשר אנו מנשקים ומחבקים את התינוק שלנו, צריך לחשב על האהבה ההדדית שלנו עם ה'.

"ויקץ יעקב משנתו", יעקב אבינו התפעל ממה שראה בשנתו שה' עמו ואצלו, ואמר "אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" - ללמד לדורות שה' קרוב לכל יהודי ויהודי - ה' אתך, עמך

ואצלה', ואוהב אותך באהבה שאינה תלויה בדבר, אלא שיש הסתרה ואדם לא יודע עד כמה ה' מחזיק ביד ימינו ומוליך אתו במסלול הטוב ביותר עבורו.

"ושמרתיו בכל אשר תלך"; ה' נמצא עם האדם על כל צעד ושעל ועתיד לגאול אתו מהזמנים הקשים שהוא שרוי בהם ולהביא לו כל טוב. ובפרט בימים אלו שכלל ישראל נמצאים בצער ובמצוק והגלות מתגברת זה הזמן לחזק את האמונה שדוקא מתוך החשך והקשי תצמח הישועה בהרף עין מתוך ידיעה שה' שמרך, ה' צלה על יד ימינה.

## הבית שלך הנו בית מקדש

ואותו מראה היה בהר המוריה - בבית המקדש, מקום שבו שרתה שכינה ביותר; ללמד לדורות שבמקום שעובדים בו את ה' רואים ביותר את השראת השכינה. וכענין שאמרו חז"ל: "זכו, שכינה ביניהם", כל אחד יכול לבנות בית מקדש מעט בבית שלו - אם הוא חשב על ה' ומתפלל אליו וכן הוא מתנהג בכבוד עם בני ביתו.

וזה היסוד שיעקב אבינו מנחיל לנו, יש לך קשי? דע לך שה' מחזיק לך את היד והוא מביא לך נסיון בכדי שתתרום על ידו. כמו שדוד מלכנו אומר "ואני תמיד עמך אחזת ביד ימיני", ה' מלנה אותך בקשי ובוחן אותך איך אתה עובר אתו, האם אתה מתרעם או שאתה נכנע לפני ה' ומבקש ממנו שיושיע אותך ויזכה אותך לשוב אליו.

## למה מתכבה לך האור

במדרש רבה מובא על כך משל - למלך שבא אצל אוהבו בלילה. אמר המלך למשרתיו 'כבו את הנרות והפנסים שאני חפץ לדבר עם אוהבי בצנעה', בזמן של חשך וקשיים הקב"ה קורא לנו, ובודק עד כמה אנו נאמנים וקרובים אליו, עד כמה אנו מרגישים שאנו בידי הטובות ביותר של אבא בשמים.

ולפיכך בזמן של קשי עלינו לערף חשבון נפש האם אנו מצערים את הבריות, האם אנו דבוקים בה' באהבה, כמו שנאמר "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם". נסיונות זה קשה אבל זה מאהבת ה' בכדי לעורר אתנו לשוב אליו יתברך. גם כאשר יש לאדם חלי או קשי עם המשפחה, רח"ל, עלינו לזכר את כל השנים הטובות שהיו לנו ולהאמין שבודאי יהיה לנו עוד הרבה טוב.

## לבחן את עצמנו בזמן של קשי

וזה ההבדל המהותי שבין יעקב לעשו, לשניהם היו התמודדויות אולם עשו בזמן של קשי ועיפות בזה את הבכורה ופרק כל על מעליו, מאידך, יעקב אבינו מנף את הקשי והחשך לתקן תפלת ערבית ולהרגיש את קרבת ה' דוקא בתוך ההסתרה. ואפשר לבאר שזה מה שרש"י אומר בריש פרשת תולדות על הפסוק "אלה תולדות יצחק": "יעקב ועשו האמורים בפרשה". תולדות האדם נמדדות במעשים שלו, האם הוא מתנהג כמו יעקב או כמו עשו. כל אחד בפרשיה שלו ובמעברים שהוא עובר במשך החיים מחליט אם להיות יעקב או עשו, האם להוריד את הראש על כל גל וגל או לבעט בסכה.

ולפיכך בפרשיות האלו שעוסקים ביעקב ועשו אנו קוראים בהפטרות את דבר ה' לנביא מלאכי:

"אהבתי אתכם אמר ה'" - הקב"ה פונה לכל אחד ואחד מאתנו דרך הצדיקים הנביאים ואומר 'אני אוהב אותך מאד', והאדם שואל את ה' 'במה אהבתינו?' יש לי כל כך הרבה קשיים, בלמוד, בפרנסה, בשמירת עינים, עם הילדים, היכן נכרת אהבת ה' אלי? וה' עונה ואומר: "כי אה עשו ליעקב גאס ה' ואהב את יעקב", נתתי נסיונות גם לעשו וגם ליעקב, עשו נטרד ונפל ומאידך יעקב הלך עם הקב"ה ועמד איתן בנסיונות וזכה לראות שה' אתו בתוך כל הקשי.

ה' בוחן את האדם בזמנים של קשי אם הוא בוטח בו או לא, ועל כן בשעת נסיון ראוי לומר, 'רבנו של עולם, עשית עמי טובות לאין סוף, מאז שנולדתי תמכת בי ותמיד אתה נותן לי בריאות, משפחה וכל טוב, אתה דאגת לי שאני אולד יהודי ושאני אכיר אותך, עטפת אותי ושמרת עלי בכל עת ורגע, אני בטוח שגם עכשו אני בידי ה' הרחמיאות שלך ואני מבקש ממך שיהיה לי רק טוב כי אתה יודע מה באמת הכי טוב עבורי'.

## ההצלחה האמתית

לכל אחד יש נסיונות שונים וכל אחד בטוח שהנסיון שלו הנו הנסיון הקשה ביותר, ובאמת זה נכון כי לכל אחד יש נסיונות וקשיים בזמנים מסוימים והחכמה היא לא להתרעם, להתאזר בסבלנות ולצפות לישועת ה'. והעקר זה לא ההצלחה בעולם הזה החולף שכל ההצלחות בו רגעיות - אלא בעולם הבא - כל צער שהיה לאדם מדוד ושקול ועומד לאדם לגצח נצחים.

חז"ל אומרים שבעולם הבא שואלים את האדם 'צפית לישועה?' האם צפית לה' או שחפשת להסתדר לבד והרגשת שה' חלילה מחסיר ממך ושיכול להיות לך יותר טוב מהמצב שאתה נמצא בו. לפעמים ה' יודע שאם אדם יעלה לגדלה מסימת, הוא ישכח מה', חלילה, מהתכלית שלשמה הוא נשלח לעולם הזה; ואזי ה' לא מביא לו את מה שהוא רוצה כי זו ההצלחה האמתית שלו בעולם הזה ובעולם האמת.

ובודאי שכל אחד צריך לעשות את ההשתדלות המטלת עליו להצליח בחיים ולחיות ברגע ובשלווה, וכן לא לתת לאנשים לרמס אותו חלילה. אך יחד עם זאת עלינו לדעת שאנו בידי ה' ולבטח בו באמון מכלט, וכשאדם חי בהרגשה זו אין מאשר ממנו.

יש כאן יסודות עצומים מאד! ה' מתענג לראות אותנו דוקא בשעה של קשי ונסיון איך אנו לא נופלים ברוחנו, איך אנו בוטחים בו ויודעים שמה שיש לנו זה הכי טוב. וזה ההבדל המהותי שבין יעקב לעשו, שניהם גדלו באותו בית אולם יעקב ישב אצל יצחק ורבקה ולמד מהם אמונה ובטחון, הוא נצל כל רגע לקבל אוצרות של חיים נצחיים.

מאידך עשו היה איש שדה, הוא כל הזמן הלך החוצה, ולא בקש לחסות בצלו של יצחק ולקבל ממנו הנהגת חיים לעצמו, הנהגה של קרבת ה' בכל מצב, הוא הטעה את עצמו שהוא משלם כמו שנאמר "ויהי עשו איש ידע..." ולא נותר לו אלא לחקור בדברים שוליים וחיצונים כגון איך מעשרין את המלח, (עין חובה"ל בהקדמה) ולכן הוא נפל ליאוש כשאברהם נפטר. הוא לא השכיל שבעת הוא יכול לקבל מיצחק אבינו, הוא גם לא העריך את יעקב ולכן כל נסיון וקשי הפיל אותו עוד ועוד.

## תאמין שה' מצפה שתשוב אליו

ולא עוד אלא שגם אם אדם חטא ה' קרוב אליו ביותר ונתן יד לפושעים ששבים אליו, וזה היסוד של בית המקדש שבו היו החוטאים מביאים את קרבן חטאתם ואשמים ושבים בתשובה שלמה מאהבה וה' קבל את תשובתם. וזה מה שמוכא בגמרא (ע"ח.) שכאשר אדם הראשון חטא הוא ראה שכל העולם נעשה חשוף, ובמוצאי שבת ה' נתן לו דעת להוציא את האש, משני אבנים (פסחים נד.), ויש בזה למוד לדורות שגם אם אדם חטא ה' מקבל את תשובתו ומאיר לו את הדרך בתוך החשך שהוא שרוי בו.

ובכל שבוע כאשר הנשמה יתרה מסתלקת ואדם מרגיש שהוא מתרחק, אנו מתחילים את ששת ימי המעשה עם דעת של אמונה ובטחון, ומכריזים פסוקים של אמונה: "הנה קל ישועתי אבטח ולא אפחד: כי עזי וזמרת קה ויהי לי לישועה: כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי" וכן מברכים על הבשמים והאש ללמד שה' קרוב מאוד לכאן"א, ומגשים אותו בנשימות מתוקות כענין הבשמים ומאיר לו כענין האש.

## פנינים מתוקים

את העמל את האנשים שעמלים בתורה, שעובדים על מדותיהם, שמקרינים סביבם אמונה וקשר של אהבה לעם ה'.

אדם בוחר אם להיות כל הזמן את מה שאחרים עושים, לראות את הדשא הירק של השני ולהיות אכול קנאה וטרוניה כל הזמן, או להתמקד בעצמו, בטוב שבו, ובטוב שה' נותן לו כח לעשות חיל.



בימים אלו שכלל ישראל נרדפים מבית ומחוץ, ה' מצפה שנתעלה מעל כל הבלי העולם הזה ובפרט מהכלים הטמאים - שעושים את המתעסקים בהם אדישים וקרים ומביאים אותם לבאר שחת - ונתמלא בחמימות וברגשות של קרבת ה'.

נבקש מה' מכל הלב על הגאולה הכללית והגאולה הפרטית של כל אחד מכלל ישראל, נתחזק בלמוד התורה הקדושה ובאמירת תהלים מתוך ידיעה ברורה שכל למוד וכל פרק תהלים מציל ושומר על כלל ישראל,

יעקב אבינו מתעורר משנתו ואומר "אכן יש ה' במקום הזה", ה' נמצא אתי, וכאן היכן שאני מנח, זה בית אלוקים.

ה' הביא את בית המקדש ליעקב אבינו, כי יעקב אבינו ראה את ה' בכל מקום, הוא הרגיש קרוב לקב"ה מתוך כל הקשיים והנסיגות, וקרא למקום "בית אל" - היכן שאני נמצא זה בית ה', כי ה' אתי בכל מקום.

"ואולם לזו שם העיר לראשונה", תראה את הלוז שבעצמך! החכמה זה לא לראות איך אנשים מצליחים, אלא לראות איך אני מצליח להעריך את הדברים הקטנים ולהאיר אותם, להתבונן איך אנו יכולים להתקרב לבורא ולהכניס את ה' במעשים הפשוטים שאנו עושים בכל יום.

חז"ל אומרים אין הקב"ה מונה דפים אלא שעות, ה' מחפש את היגיעה, את מה שקנית בקשי ובעמל - תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי. ללמדנו, שלא נתפעל מאנשים חזקים, משכילים וחרפים, אלא נעריך



וכבר מובא במדר"ר שבבכל הלילות שהיה יעקב בבית לבן הוא אמר תהלים.

וכן נחדיר בבית שלנו אמונה על ידי שנספר על יעקב אבינו עם כל הקשיים שעבר וה' שמר עליו, וכן נספר ספורי נסים שה' עשה ועושה עם עמו, ומכך נלמד שה' נמצא עמנו בכל עת ועת גם כשזה מסתר מאתנו, ונאמר: 'ילדים יקרים, ה' שומע כל תפלה, ה' אהב אתכם וקרוב אליכם, תבקשו מה' שיושיע את כלל ישראל' ובודאי שעל ידי כך ה' ימהר ויחיש לגאלנו.



**"ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן"**

איתא בגמרא (ברכות ז:) שלאה הבדילה בין בנה לעשו והודתה לה' על כל הטוב והותור

שעתיד בנה לעשות עם יוסף למרות שיטול את בכורתו, וכן קראה לשמעון שם שמסמל את כח התפלה והקרבה שלנו לקב"ה, וכן השם לוי מזכיר לה להודות על הבעל הנפלא שיש לה, שמלזה אותה וכן נפתלי מסמל על מה שרחל הפצירה והתעקשה בתפלה בכל מיני סוגים של נצוח שעל ידי כן התחברה עם הקב"ה.

מכל זה נלמד שהאמהות הקדושות קראו לבניהם בשמות שעל ידיהם יזכרו לעולם את הקב"ה ואת רוב טובו, ומעשה אבות סימן לבנים שגם אנו נעשה לעצמנו תזכורות על כל הטוב שהקב"ה עשה עם אבותינו עמנו ועם דורותינו אחרינו, וכן נבקש מאתו ויתברך שלעולם לא נשכח את הטוב ושימשיך להיות בעזרנו תמיד.



## מעשה ולקחו



### השקעה במקום הנכון

בדרכי הקל, ונלמד תורה של חסד. נחפש תמיד לעזר ולסייע, ובעקב בבית פנימה, כאשר אף אחד לא רואה - נעזר, נחזק, נאיר פנים, נתן מלים טובות לאשה.

חז"ל אומרים: "ומגיד לאדם מה שחז", אפלו שיחה קלה שבין איש לאשתו עתיד לתן עליה את הדין - על שייכלת לפרגן לאשתך ולרומם אותה, ולא עשית זאת.

**ספר יהודי אחד:** שלאחר חתנתו התברר שהיו לאשתו משקעים מסוימים בגפש, דבר שהצריך טפול. הוא לא היה עשיר ולא היה לו כסף, והוא עמד בפרשת דרכים - מחד,

במדרש רבה על הפרשה מובא, "שאלה מטרוניתא אחת את רבי יוסי בר חלפתא, מה עושה הקב"ה בכל עת? אמר לה, יושב ומזוג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני ממונו של פלוני לפלוני... הדא הוא דכתיב, אלקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות - 'בכי ושרות', מי שרוצה אומר שירה ומי שלא רוצה בוכה" - האדם מחליט אם לבכות או לשמוח במה שה' נותן לו, ובפרט במתנה הגדולה באשת החיל שלו.

בל נשכח שאנו חיים כאן בעולם הזה לזמן קצוב, לא נעשה עסק מזוטות, נתבונן תמיד בחסד שה' עושה עמנו, נעריך את החסד, נדבק



הוא רוצה לסייע לאשתו, ומאידך - כסף מנלן.

הוא בקש מהבורא: רבונו של עולם, אני מודה לך מאוד שזכית אותי להתחתן עם אשה יקרה, שרחוק מפנינים מכרה, אני מאוד רוצה למלאות את מבקשה, אני סמוך ובטוח בך שבשם שנתת לי מתנה כה יקרה, תתן לי גם הלאה את מה שאני זקוק עבורה.

וכך במקום להתרעם על אשתו על כך שבפגישות הסתירה ממנו את המשקעים שהיו בנפשה, הוא השקיע את כל כספו ומרצו על מנת לסייע לה. ואכן השקעתו הניבה פרות, ובסיעתא דשמיא אשתו התחזקה ומנהלת בעז בית של תורה וחסד.

מלבד מה שזכה אותו יהודי לאם הבנים שמחה, שלח לו הקב"ה ברכה במעשי ידיו, וההצלחה האירה לו פנים; הוא נעשה אדם

אמיד. ביום מן הימים, בקשה ממנו נות ביתו שהיא מענינת שישיקיע בדבר מסים שהיה נראה כמגזם, והוא נענה לבקשתה.

כאשר ראה הרואה חשבון שלו על מה הוא מבקש להוציא ממון, שאלו בפליאה: וכי על דבר כזה אתה משקיע? וכי אי אפשר להסתדר בלי זה? השיב לו: דע לך, שכל העשירות שזכיתי נזקף לאשתי, בזכות שהשקעתי בה בתחלת נשואינו. שלח לי ה' את כל העשר שאתה רואה! וכבר אמר רבא, תכבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו. כל מה שאתה משקיע עבורה - יחזר לך בכפלי כפלים.

ומלבד שזה בדוק ומנסה שאדם שאינו מחפש להתקוטט עם בני ביתו על כל שקל, ומאידך הוא מעריך אותם מאוד - הוא זוכה לכל טוב. ולא עוד, אלא שכאשר אדם מעריך את אשתו, הוא שמח בחלקו הנפלא וחיו מאשרים.



## שְׁרוּלִיק וַיַּעֲנֵקֵי לִזְמִידִים מִהַפְּרָשָׁה

מה קרה לך אפרים שכל השבוע אתה מאחר להגיע לכיתה? אולי התקלקל לכם השעון בבית ואין לכם כסף לקנות שעון חדש, או שאולי התגברה עליך השכחה ואתה שוכח כל יום מחדש את הדרך לתלמוד תורה, הוסיף יצחק לשאול תוך כדי שהוא צוחק, ואולי אתה חושב שכל יום שבת ואין לומדים בחיידר ועד שאתה נזכר שלא שבת כבר נהיה מאחר מדאי חה חה חה....

מספר ילדים שעמדו ליד יצחק ואפרים נהנו מהבדיחות של יצחק והצטרפו לצחוק המתגלגל, הצלצול של סיום ההפסקה קטע את צחוקם של הילדים וכלם נכנסו לכיתה.

ילדים יקרים פתח המלמד ואמר; בפרשתנו פרשת ויצא אנו לומדים יסודות נפלאים במדות טובות, הבה נתאר לעצמנו את לאה אמנו עומדת מתחת החפה, ויעקב אבינו מקדש אותה במחשבה שהיא רחל וכל הזמן הוא אומר ללאה; 'רחל את אשת חיל, אני מודה לקדוש ברוך הוא שזכה אותי להתחתן אתך'. ובדאי שלא היה נעים ללאה שהיא מתחתנת עם יעקב במקום רחל שיעקב חפץ בה.

ודוקא בגלל שלא היה נעים ללאה היא זכתה לשבטים רבים, וכן המלכים והכהנים והלוויים יצאו מזרעה, ללמדנו שכאשר אדם מתבזה ה' מביא לו מתנות רבות, המלמד המשיך ואמר; גם מרחל אמנו אנו לומדים כמה צריך להזהר בכבוד חברנו, כשם שרחל ותרה ללאה שתתחתן עם יעקב ומסרה לה את הסימנים, והעקר שלא תתביש חלילה, וגם מיעקב אבינו אנו לומדים להיות נאמנים זה לזה, כשם שיעקב אבינו היה נאמן מאד לרחל וללאה, ועבד עבד שנים רבות בשלג ובשרב.

מיד בסיום השעור נגש שרוליק לאפרים ואמר לו, 'כל השעור חשבתי עליך שקבלת בזיונות בהפסקה הקודמת ושתקת, אני בטוח שה' מתפאר בך, בבקשה תברך את דוד שלי שיתחתן בקרוב, הוא מחכה לזה הרבה זמן, בדאי שכעת זה עת רצון וה' ישמע לתפלתך כמו שהרב'ה ספר על לאה אמנו.

אפרים ברח מכל הלב את דוד של שרוליק וכשסיים הבחין בשורה של ילדים שבאו גם הם לבקש ברכות מאפרים, זאבי בקש על סבא שלו שירגיש טוב, וצביקה בקש

שהוא ידע את כל מסכת ביצה בעל פה, וכן הלאה כל ילד בקש על משאלות לבו הטהור.

בסוף התור עמד לו יצחק כשהוא מביש, כשהגיע תורו אמר במבט משפל, 'שמעתי מהמלמד בשעור כמה רחל נזהרה בכבודה של לאה, ואני ממש מתנצל שצחקתי עליך'.

'הכל בסדר יצחק, האמת שאבא שלי יוצא מקדם בכל בקר ללמד בעיר אחרת, והשבוע אמא שלי לא מרגישה טוב, ולכן אני נשאר בבית בכדי לעזור לה לארגן את כל הילדים הקטנים, ובשל כך אני מאחר, אני סולח לך יצחק אולם מכאן ולהבא נתחזק בלנו בכבוד הבריות ונדון את כלם לכף זכות.

בסיום הלמודים אמר יענקי לשרוליק ראיתי היום בהפסקה כיצד שמחת את אפרים אני מודה לה' שנתן לי אח גדול וצדיק כמוך שיודע להפך כל פגיעה ומריבה לשלום ושלום.



לע"נ יעקב בן מדלן

ניתן לתרום לזיכוי הרבים: 0527193031